

Vasyl Gulay

(Uniwersytet Narodowy „Politechnika Lwowska”)

KONSERWOWANIE MODELU IMITACYJNEGO I HYBRYDYZACJA REŻIMU POLITYCZNEGO JAKO ZAGROŻENIA DLA SPOŁECZNO-POLITYCZNEJ MODERNIZACJI UKRAINY PO 2014 ROKU

ABSTRACT

CONSERVATION OF THE SIMULATION MODEL OF DEMOCRACY AND HYBRIDIZATION OF THE POLITICAL REGIME AS A THREAT TO UKRAINE'S SOCIO-POLITICAL MODERNIZATION AFTER 2014

The degree and extent of destructive influence of certain institutional and procedural elements of the internal political sphere of modern Ukraine, due to the implementation of the latent interests of prominent individual and group representatives of the post-new ruling political class as the dominant vector of socio-political, socio-economic and informational activity in the country. The facade of democracy is highlighted by functioning political institutions in Ukraine, behind whose scenes the activity was actually concealing the opacity of the authorities, corruption schemes, ignoring the law, neglecting elementary human rights, etc. Political mimicry of the odious representatives of the Yanukovich regime, corruption, imitation of economic and legal reforms that characterize the current stage of Ukraine's development constitute the most serious internal threat to the existence of the Ukrainian state in the conditions of the undeclared hybrid war on the part of the Russian Federation in general and to ensure the modernization of all spheres of public life of the country. In these circumstances, it is quite obvious that there is a very risky scenario for the further expansion of the boundaries and the nature of simulation virtual democracy and mimicry to the new institutional and procedural forms of the current hybrid political regime.

KEYWORDS: Ukraine, imitative democracy, hybrid political regime

Wprowadzenie

Imitacyjny charakter zdecydowanej większości instytucjonalno-proceduralnych składowych reformowania w zakresie życia społecznego państwa ukraińskiego z jednoczesną marginalizacją akcji społecznego protestu w krótkoterminowej perspektywie tworzą iluzję społecznej stabilności hybrydowego reżimu politycznego w Ukrainie po Majdanie.

Przewaga w polityczno-kulturalnej przestrzeni Ukrainy po Majdanie mimikracyjno-imitacyjnego kontekstu nie tylko istotnie go deformuje, lecz także negatywnie wpływa na stan politycznej kultury ukraińskiego społeczeństwa w ogóle, konserwując ją w stanie permanentnej walki antagonicznych tendencji.

Celem proponowanego artykułu jest próba wprowadzenia do polskiego dyskursu polityczno-prawnego aktualnego w aspektach teoretyczno-metodologicznym i polityczno-stosowanym konceptu hybrydowego reżimu politycznego jako determinującego czynnika modelu demokracji imitacyjnej na Ukrainie po Majdanie. Realizacja postawionego celu pracy powoduje potrzebę stosowania kompleksu metod światopoglądowo-filozoficznych, politologicznych i ogólnonaukowych.

Autor uogólnił i krytycznie zinterpretował osiągnięcia współczesnej ukraińskiej politologii. Istotny wkład w rozwój koncepcji tranzytu demokratycznego wnieśli tacy badacze jak O. Winnichuk, W. Kotyehorenko, H. Kuc, Y. Macijewski, M. Karmazina. W zakresie badań instytucyjno-proceduralnych mechanizmów ustalenia dominującej roli klanowo-oligarchicznych struktur przy pomocy politycznej korupcji, kleptokracji i klientelizmu warto wyróżnić takich naukowców – T. Bevz, E. Nevmerzhitski, A. Tinkov, Y. Shaikhaliieva. Szczególnej uwagi potrzebują nie tylko instytucjonalno-proceduralne, lecz także polityko-kulturalne mechanizmy funkcjonowania aktualnego modelu demokracji imitacyjnej na Ukrainie w latach 2014–2018, czemu poświęcone są prace S. Bulbeniuk, N. Kononenko, T. Poyarkowoi.

Analiza problemu

W ukraińskim społeczeństwie, tak samo, jak w innych społeczeństwach przejściowych, nieformalne praktyki polityczne przenikają prawowite instytucje państwowe. Przy tym ustala się system kliencko-patronackich

związków, regulujących dostęp aktorów politycznego i ekonomicznego pola do różnego rodzaju zasobów na podstawie stosunków osobistej zależności. Korupcyjne związki szczególnie demonstrują tendencję przejścia takiej korupcji do dominującej normy postępowania elit i przekształcają się w strukturalną zasadę organizacji społecznej, przetrwania i ustalają się w systemie norm, co jest zupełnie destruktywne z punktu widzenia perspektyw późniejszego rozwoju społecznego¹.

Za jedno z przepisów wyjściowych mogą służyć rozumowania ukraińskiej badaczki Hałyny Kuc o tym, że od dawna fasadowość demokracji była podkreślana przez działające na Ukrainie instytucje polityczne, za kulisami których w rzeczywistości kryła się nieprzezroczystość władz, korupcyjne schematy, ignorancja prawa, zaniechanie podstawowych praw człowieka itp.²

Imitacja demokracji może występować także wskutek świadomej lub nieświadomej podmiany instytucji demokratycznych i procedur przez polityczną elitę³.

Wprowadzenie imitacyjnego neoliberalnego modelu, w tym poprzez stosowanie technologii imitacyjnych⁴, miało swoim skutkiem nie przejście do „wysoko rozwiniętej demokracji”, lecz peryferyzację ukraińskiego społeczeństwa⁵.

W razie ogłoszenia kursu na demokratyzację wskutek odmowy od niedemokracji jedną z przesłanek ustalenia demokracji imitacyjnej może występować uświadomienie przez rządzące koła odnawianego państwa konieczności aktywnej zewnętrznej atrybutywnej demonstracji nowym zagranicznym partnerom przychylności przyjętych w systemach ostatnich punktów orientacyjnych dotyczących wartości (w naszym wypadku, wartości demokracji jako przyznanej na poziomie międzynarodowym najważniejszej idei prawnej) w celu niedopuszczenia stosowania sankcji i politycznej izolacji⁶.

-
- 1 С. Невмержицький Є., *Корупція як соціально-політичний феномент: автореферат дисертації доктора політичних наук*, Київ 2009, с. 9–10.
 - 2 Г. Куц, *Перипетії формування політичного режиму в пострадянській Україні: досвід майданів*, „Сучасне суспільство” 2014, випуск 1, с. 84.
 - 3 Т. Андрійчук, *Сучасна демократія: проблеми та перспективи розвитку*, „Політичний менеджмент” 2012, № 4–5, с. 54.
 - 4 В. Саяпин, *Технологии виртуализации политической власти в информационную эпоху*, <http://www.gramota.net/materials/3/2015/8-1/42.html> (11.03.2018).
 - 5 А. Малюк, *Імітаційно-периферійна модель суспільного розвитку України в контексті сучасних глобальних трансформацій*, „Український соціум” 2014, № 1, с. 27.
 - 6 Н. Жук, *Имитационная демократия как господствующий политический режим в государствах современного мира*, „Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна” 2015, серія: Право, випуск 20, с. 28.

Główną cechą reżimów hybrydowych jest sposób „wrastania” nieformalnych reguł w system formalnych instytucji⁷. Za formalną fasadą prowadzenia demokratycznej polityki na poziomie państwa reżim hybrydowy uważa się z reguły za swobodny od naprawdę demokratycznego raportowania i kontroli ze strony społeczeństwa⁸.

Nieformalne pakty są jednym z nieformalnych instytucji (razem z klientelizmem, nepotyzmem i korupcją), które doprowadziły, jak słusznie zauważa Jurij Maciejewski, do ustalenia na Ukrainie reżimu hybrydowego⁹, lecz także do utrzymania jego poszczególnych części instytucyjno-procedurowych na współczesnym etapie politycznego rozwoju kraju.

Doświadczenie w funkcjonowaniu krajowego modelu polityczno-władczego ujawnił dwie największe wady jego hybrydowości. Pierwsza to niezasadniono wielkie uprawnienia i możliwości, które zyskuje zwycięzca wyścigów prezydenckich. Druga wada hybrydowych ukraińskich władz politycznych polega na tym, że założone w Konstytucji duplikowanie uprawnień i funkcji władzy wykonawczej przez Prezydenta i Rząd, uprawnień władzy ustawodawczej – przez Prezydenta i parlament jest najgorszym wariantem zrealizowania zasady „powstrzymywania i przeciw汪” w systemie stosunków władczych¹⁰.

Reżim, który istniał na Ukrainie w moment wybrania Wiktora Janukowycza Prezydentem Ukrainy, najczęściej nazywają hybrydowym. Skrajny stopień dysfunkcjonalności systemu politycznego skończył się mnogością wzajemnie uwarunkowanych kryzysów politycznych, które spowodowały postęp w uświadomieniu sobie przez Ukraińców jako narodu utraty prawowitości przez prezydenta W. Janukowycza, stworzyły nowe formy politycznego protestu i zaangażowania obywateli¹¹.

7 К. Лавренова, *Особливості розвитку гібридного політичного режиму в умовах демократизації: автореферат дисертації кандидата політичних наук*, Київ 2017, с. 10–11.

8 Ю. Колесник, *Деякі чинники функціонування та еволюції політичних режимів*, „Актуальні проблеми політики” 2014, випуск 52, с. 232–233.

9 Ю. Мацієвський, *Упасти гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991–2014)*, Чернівці 2016, с. 300.

10 В. Котигоренко, *Проблема гібридності і необхідність дегібридизації політичної влади в Україні*, „Держава і право”: Збірник наукових праць 2017, серія: Політичні науки, випуск 76, с. 85–87.

11 Т. Пояркова, *Кризисний синдром модернізації незалежної України: причини виникнення та засоби подолання*, Суми 2015, с. 311.

Mimo przekonania, że w Ukrainie zmieniło się kilka reżimów politycznych, uważa się, że poprawniej mówić o istnieniu jednego reżimu w ciągu całego okresu niepodległości¹². Na Ukrainie, która rzekomo weszła na drogę demokratycznych zmian, zamiast demokracji sformował się oligarchiczno-klanowy model reżimu politycznego. Ten model hybrydowy, cechując się ciasnym zwarciem polityki i gospodarki, formował się stopniowo, nabywając specyficznych cech w czasie działalności każdego z czterech prezydentów niepodległej Ukrainy¹³. Dodajmy, że piąty prezydent – Piotr Poroszenko nie stał się wyjątkiem z tej niespisanej zasady.

Wydarzenia z przełomu lat 2013–2014 spowodowały upadek demokracji imitacyjnej, jednak ustalenie realnej demokracji nie odbywa się automatycznie, w tym celu należy przeprowadzić szereg radykalnych reform, dokonać demokratycznej modernizacji państwa ukraińskiego, nawiązać skuteczny dialog pomiędzy władzami a społeczeństwem obywatelskim¹⁴.

Rozwój polityczny Ukrainy po wydarzeniach Euromajdanu i rewolucji godności pokazuje, że istotne niebezpieczeństwo dla demokratycznej drogi rozwoju naszego kraju zachowuje się nawet w warunkach formalnie demokratycznych i legitymacyjnych instytucji¹⁵. Możemy zgodzić się z młodą koleżanką Ałłą Morhun, że w Ukrainie odbyło się usunięcie wyższego kierownictwa byłego reżimu (zmiana przywództwa), ale struktura elit zmienia się nader powoli albo nie zmienia się w ogóle, również utrzymuje się jako aktualna praktyka konwencjonalnych politycznych decyzji, a wzajemny związek biznesu z polityką i politycznymi procesami pozostaje ciasny¹⁶. Jednocześnie nie możemy ignorować tego faktu, że obecny system polityczny na Ukrainie cechują takie szczególne cechy kleptokracji jak

-
- 12 Ю. Мацієвський, *Упасти гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991–2014)*, Чернівці 2016, с. 9.
 - 13 Г. Куц, *Перипетії формування політичного режиму в пострадянській Україні: досвід майданів*, „Сучасне суспільство” 2014, випуск 1, с. 184.
 - 14 В. Кривошеїн, *Вплив „Револуції гідності” на політичну та правову культуру українського суспільства*, „Вісник Національного університету „Юридична академія України імені Ярослава Мудрого” 2016, серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, № 2, с. 53–54.
 - 15 О. Рыбак, *Институциональная дифференциация политических рисков в Украине: автореферат диссертации кандидата политических наук*, Чернівці 2015, 229 с., www.chnu.edu.ua/res/chnu/chnu_news/February/Dyser_Rybak.pdf (12.02.2018).
 - 16 А. Моргун, *Трансформаційні процеси сучасної України та їх вплив на формування політики національної безпеки*, „Держава і право”: Збірник наукових праць 2017, серія: Політичні науки, випуск 76, с. 148.

korupcja, lobbying, brak długotrwałych celów. Ten proces generuje społeczne podziały, hamuje rozwój kraju, stosunki z sąsiednimi państwami. Na Ukrainie sformowała się swoista polityczno-ekonomiczna spójność oligarchicznych klanów i partyjnych liderów, a biznesowe imperia mają duży wpływ na stan gospodarki i polityczne renomme kierownictwa państwa. Klany oligarchiczne są umocowane do władz i składają się nie tylko z korporacji finansowo-gospodarczych, lecz także jednostek politycznych o własnej infrastrukturze – z funkcjonariuszami, politologami, politycznymi technologami, mediami, tworząc korporacje biznesowo-partyjne¹⁷.

Według znanego krajowego politologa i technologa politycznego Wiktora Kotyhorenki, powstanie ugrupowań oligarchicznych na Ukrainie odbywało się dookoła pewnych zasobów produkcyjnych, finansowo-ekonomicznych, surowcowych i innych – prywatnych, sprywatyzowanych, które częściowo albo w całości należą państwu, którym towarzyszyły korupcyjne porozumienia z urzędnikami, tworzenie, nabycie i wzięcie pod kontrolę telewizyjnych i innych środków masowego przekazu i komunikacji, tworzenie i uzależnianie niezbędnych dla wpływu na formowanie składu i funkcjonowanie centralnych i miejscowych władz projektów partyjnych i quasi-partyjnych itp.¹⁸

Odwołanie ze stanowiska prezydenta W. Janukowycza przez Radę Najwyższą Ukrainy przy udziale deputowanych, którzy opuścili szeregi prowdadnej Partii Regionów, i dalsze formowanie organów władz i rządu z przedstawicieli „Ojczyzny”, partii UDAR i „Swobody” według tak zwanej zasady kwotowania przekonująco przedstawili utrzymanie w ukraińskiej polityce latentnych politycznych praktyk, których nie przyjmuje ukraińskie społeczeństwo obywatelskie jako nowa napędzająca siła rozwoju społeczno-politycznego.

Po przystąpieniu do stanowiska Prezydenta w czerwcu 2014 roku Piotr Poroszenko zaczął budować własną sieć, rozpraszając duumwirat ówczesnego głowy Rady Najwyższej Ukrainy Ołeksandra Turczynowa, byłego pełniącego obowiązki Prezydenta Ukrainy po usunięciu Janukowycza, i premiera Arsenija Jaceniuka, którzy stworzyli polityczny projekt „Front Ludowy” jako konkurenta prowdadnego Bloku Piotra Poroszenki.

17 Т. Бевз, *Бізнес-партійні корпорації і українська політична практика*, „Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України” 2016, випуск. 5–6, с. 308.

18 В. Котигоренко В., *Проблема гібридності і необхідність дезібридизації політичної влади в Україні*, „Держава і право”: Збірник наукових праць 2017, серія: Політичні науки, випуск 76, с. 85.

Klientelizm w formie lojalności-faworyzacji pozostał istotnym czynnikiem podczas przeznaczenia na stanowiska państwowe. Ogólnie rzecz biorąc, wolne wybory Prezydenta i parlamentu w 2014 roku legitymowały porewolucyjną zmianę władz, ale głęboka odnowa władz była zahamowana mieszanym systemem przeprowadzenia wyborów, wpływem oligarchów, klientelizmem i zasadą kwotowania w przeznaczeniach na stanowiska państwowe. Uzupełnione korupcją i nieformalnymi umowami te praktyki są głównymi przeszkodami dla Ukrainy na drodze do stałego rozwoju¹⁹.

Klientelizm we współczesnych ukraińskich władzach stoi na drodze progresu ukraińskiego społeczeństwa. Ten proces ma pasożytną przyrodę, bo skupia się na podziale, a nie na produkcji społecznego bogactwa. Bezpośrednio dla niego właściwy jest brak społecznej i politycznej skuteczności, ponieważ powoduje rozpowszechnienie cynizmu, który niweluje społeczną moralność. Wyniki głosowania w Radzie Najwyższej Ukrainy 14 kwietnia 2016 r. na premiera Wołodymyra Hrojsmana pokazały, że koalicji w Radzie nie ma, bo potrafiła podać za swojego premiera tylko 206 deputowanych przy minimalnych 226, a reszta była otrzymana dzięki głosom 40 byłych członków Partii Regionów. Twórcy nowego rządu – Poroszenko, Jaceniuk i Hrojsman – paradoksalnie przekształcili tworzenie władzy wykonawczej w podział majątku podczas rozvodu.

Jesteśmy przekonani, że sposób rozwiązania kryzysu politycznego 2016 roku na Ukrainie, związanego ze zmianami rządu w warunkach faktycznego utrzymywania niezdolnej do czynności oficjalnej koalicji rządowej, niesie zauważalne ryzyko powstania zamkniętych władz jako formy stosunków politycznych, które mają wysoki albo maksymalny poziom alienacji interesów władzy, elit politycznych od interesów obywateli, społeczeństwa. Taka zamkniętość władz występuje jako przejaw społeczno-politycznej chwiejności i stratyfikacji, kiedy polityczna elita wykorzystuje przewagi swojego statusu i zasobów o charakterze ekonomicznym, wojenno-siłowym, administracyjno-prawnym, informacyjnym, ideologicznym charakterze. We współczesnych ukraińskich realiach zamknięte władze tworzą warunki dla ukrywania różnych form nadużyć, korupcji i przestępstw w celu zadowolenia własnych i korporacyjnych interesów.

Dla osiągnięcia głównych celów współczesnej Ukrainy – zapewnienia bezpieczeństwa osoby, społeczeństwa i państwa, utrzymywania jej niepodległości, integralności terytorialnej, suwerenności i dalszego postępu, szczególnie ważne znaczenie mają polityczna konsolidacja obywateli dookoła

19 Ю. Мацієвський, *У пастиці гібридності: зигзаци трансформацій політичного режиму в Україні (1991–2014)*, Чернівці 2016, с. 464.

wspólnych wartości i interesów, zachowanie pokoju obywatelskiego, przezwyciężenie istniejących politycznych przeciwieństw i osiągnięcie akceptowanego przez społeczeństwo poziomu życia²⁰.

Na tle reszty postsocjalistycznych krajów Europy Środkowo-Wschodniej Ukraina kontynuuje demonstrację niewysokiego tempa tranzytu modernizacyjnego. Głównym ryzykiem dla takiej Ukrainy w warunkach współczesnej politycznej turbulencji w świecie pozostaje destabilizacja, deliberyzacja i dedemokratyzacja²¹.

Współczesny etap prawowitości władz politycznych na Ukrainie, który zaczął się od upadku reżimu Janukowycza, zaświadcza odtworzenie przez nie poprzednich technologii imitacji demokratycznych reform²². Należy przyznać, że reżim polityczny na Ukrainie faktycznie nie uległ zmianom i utrzymuje warunki dla istnienia korupcji, która jest systemowa i stosuje się jako skuteczne narzędzie dla osiągnięcia celów²³.

Postępowanie władz, zwłaszcza Prezydenta P. Poroszenki, skłania ekspertów do myśli, że ostatni „zapropnuje miejscowym „księżętom” miejsca w parlamencie w zamian za wsparcie na wyborach prezydenckich”, co, po pierwsze, świadczy o słabości Prezydenta, władzy centralnej, a po drugie, o braku politycznej woli do zmiany sytuacji w „podbitym państwie” na korzyść demokratyzacji procesów, przeprowadzenia reform w interesach całego społeczeństwa i obrony interesów narodowych Ukrainy itp.²⁴

W takich warunkach rozwoju warto wyodrębnić cechy charakterystyczne ryzyka politycznego na Ukrainie, które są odzwierciedlone w następujących kluczowych aspektach: brak konsensusu i konsolidacji elit; efekt hybrydowości reżimu, który utrzymuje równowagę między demokracją

20 A. Качинський, *Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія*, Київ 2013, с. 5.

21 Н. Кононенко, *Гібридні цінності як чинник, що гальмує модернізацію України*, „Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України” 2017, випуск 3, с. 138.

22 В. Чубаєвський, *Теоретико-методологічні аспекти технологій легітимізації політичної влади в Україні*, „Studia Politologica Ucraino-Polona”: щорічний журнал з політичних наук 2016, випуск 6, с. 189.

23 А. Моргун, *Трансформаційні процеси сучасної України та їх вплив на формування політики національної безпеки*, „Держава і право”: Збірник наукових праць 2017, серія: Політичні науки, випуск 76, с. 147.

24 М. Кармазіна, *Підґрунтя формування регіональних політичних режимів в Україні*, „Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України” 2017, випуск 2, с. 35.

a autorytaryzmem; integralność politycznej odpowiedzialności; wcielenie interesów geopolitycznych przy pomocy religii; rozmywanie granic politycznych i społeczno-kulturowych²⁵.

Potencjał rządzącej klasy politycznej Ukrainy wzmacnia się tym, że w jej rękach są skupione najpotężniejsze zasoby materialne, środki administracyjne i techniko-organizacyjne, środki pieniężne, źródła i środki transmisji informacji, mechanizmy ideologiczne i prawne itp. Wraz ze zbliżającymi się wyborami Prezydenta Ukrainy i Rady Najwyższej Ukrainy w 2019 roku całkiem oczywistymi stają się ryzyka dla utrzymania rządzącego hybrydowego reżimu politycznego i klanowy-oligarchiczny system społecznych rządów. Właśnie dlatego wzrasta agresywność tysiąca tak zwanych „porochobotów”, sformowanych przez poszczególne struktury obywatelskie i osoby, przybliżone do Administracji Prezydenta P. Poroszenki i jego kuma Ministra polityki informacyjnej Ukrainy J. Stecia.

Uogólniając, Julia Dziubenko całkiem słusznie wyróżnia tak aktualne polityczne, jak i społeczne zagrożenia dla demokratycznego rozwoju ukraińskiego społeczeństwa, z których pierwsze cechują brak wyraźnego mechanizmu powstrzymywania i przeciwności w systemie podziału władzy, duża liczba kolizji przepisów prawnych, brak średniej klasy jako wsparcia demokracji, brak sformowanego politycznego narodu i jednoczącej go idei narodowej, niesformowane albo słabe instytucje społeczeństwa obywatelskiego itp., a drugie – niski poziom wiary społeczeństwa w możliwość wpływu na władze, pełnowartościową realizację prawa i wolności, niski poziom oceny skuteczności demokratycznych mechanizmów doboru elit politycznych w kraju i inne²⁶.

Ryzykancki potencjał wewnętrznego zakresu politycznego, między innymi, nasila się przez to, że strategia reformowania w Ukrainie w znacznym stopniu jest zdyskredytowana i, odpowiednio, dla przewyciężenia zjawisk frustracji, społecznej i politycznej alienacji nader konieczna jest ściśła współpraca systemu władz publicznych i rządów oraz rządzącej elity, z jednej strony, i instancji różnych poziomów i „liderów opinii” społeczeństwa obywatelskiego, z drugiej²⁷.

25 О. Віннічук, *Політичні ризики в умовах демократичної трансформації суспільства: теоретико-праксеологічний аналіз*, Кам'янець-Подільський 2013, с. 187.

26 Ю. Дзюбенко, *Феномен гібридних режимів в сучасному політичному просторі: автореферат дисертація кандидата політичних наук*, Одеса, 2016, 19 с. <http://www.pdpu.edu.ua/doc/vr/dzubenko/dis.pdf> (14.03. 2018).

27 С. Бульбенюк, *Взаємодія державної влади та громадянського суспільства в Україні в умовах системних викликів сучасності* (кратолого-управлінський

Чynnником, який wzmacnia prawdopodobieństwo powstania instytucjonalnego ryzyka politycznego, jest sytuacja nieokreśloności środowiska politycznego, kiedy zarówno na poziomie elit politycznych, jak i na poziomie obywateli Ukrainy notowany jest brak wyraźnych, obdarzonych formalnymi oznakami procedur, zrozumiałymi i przyjętymi dla wszystkich aktorów i podmiotów politycznych procesu politycznego²⁸.

Tak samo, jak w ciągu poprzednich lat ukraińskiego nowoczesnego tworzenia państwowości, korupcja wywołuje czy nie największy problem i niesie zagrożenia dla stabilności i bezpieczeństwa społeczeństwa, które demolują demokratyczne instytucje, wartości demokratyczne i etyczne, sprawiedliwość oraz wyrządzają szkodę stałemu rozwojowi kraju i zasadzie praworządności²⁹. Pod względem funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego korupcja polityczna jest zdradą przez czynowników zaufania obywateli. Oprócz tego, jest także swoistą normą zachowania, którą dyktują poprzez zasady swojego funkcjonowania instytucje państwowe i polityczne w warunkach okresu przejściowego ukraińskiego społeczeństwa³⁰.

Ważnym problemem, który powstał od początku hybrydowej agresji przeciwko Ukrainie, jest działalność rosyjskich agentów wpływu w parlamencie, partiach politycznych, miejscowych organach władzy i organizacjach społecznych. Chodzi o patronatno-klienckie sieci, kiedy poszczególni deputowani ludowi w szeregu regionów kontrolowali i nierzadko kontynuują kontrolować kadrę terytorialnych zarządów organów ścigania, deputacki korpus miejscowych rad i mogli korzystać z mobilizacyjnych zasobów przedsiębiorstw komunalnych i wrażliwych warstw miejscowej ludności, które zależały od adresowej pomocy materialnej³¹.

i antropologiczний дискурс), „Studia Politologica Ucraino-Polona”: щорічний журнал з політичних наук 2017, випуск 7, с. 168.

- 28 О. Рибак, *Институціональна диференціація політичних ризиків в Україні: автореферат дисертації кандидата політичних наук*, Чернівці 2015, 229 с., www.chnu.edu.ua/res/chnu/chnu_news/February/Dyser_Rybak.pdf (12.02.2018).
- 29 Ю. Шайхалієва, *Феномен політичної корупції в Україні*, „Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса” 2013, випуск 1, с. 416.
- 30 А. Тіньков, *Політична корупція в системі державного управління: українські реалії*, „Вісник Національної академії державного управління при Президентові України” 2010, № 1, с. 230.
- 31 В. Абрамов, Г. Ситник (ред.), В. Смолянюк, *Глобальна та національна безпека*, Київ 2016, с. 381–382.

Poprzednie wnioski

Po dokonaniu charakterystyki głównych podejść do zrozumienia wzajemnego związku demokracji imitacyjnej, hybrydowego reżimu politycznego i peryferyjnego społeczeństwa możemy twierdzić o dosyć szybkim zamknięciu przed ukraińskim społeczeństwem obecnego „okna możliwości”, co, między innymi, poprzez systemową modernizację wszystkich dziedzin życia, zwłaszcza politycznej, pozwoliłoby na wyjście z niewoli wielowiekowej ukraińskiej peryferyjności. Całkiem oczywiste jest zachowanie dominujących latentnych praktyk korupcji politycznej jako fundamentu obecnego mimikrowo-imitacyjnego modelu demokracji na Ukrainie, kiedy zamiast gruntownej zmiany nie tylko publicznych mechanizmów instytucjonalnych, lecz także niepublicznych procedur dostępu i podziału władczych zasobów, obserwujemy całkiem oczywistą dominację technologii formowania imidżu elektoralnego (pod warunkiem stałego zaprzeczania możliwości przedterminowych wyborów parlamentarnych, a tym bardziej prezydenckich) poszczególnych prowadzących polityków i jego aktywnej retransmisji instrumentami popularnych sieci społecznych i kontrolowanych przez lojalnych wysokiej rangi urzędnikom oligarchów zasobów medialnych. W tych okolicznościach całkiem oczywisty jest zupełnie ryzykancki scenariusz dalszego rozszerzenia granic i charakteru wirtualnej demokracji imitacyjnej i mimikry do nowych instytucjonalno-proceduralnych form obecnego hybrydowego reżimu politycznego.

Bibliografia

- Абрамов В., Ситник Г. (ред.), Смолянчук В., *Глобальна та національна безпека*, Київ 2016.
- Андрійчук Т., *Сучасна демократія: проблеми та перспективи розвитку*, „Політичний менеджмент” 2012, № 4–5.
- Бевз Т., *Бізнес-партійні корпорації і українська політична практика*, „Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України” 2016, випуск 5–6.
- Бульбенюк С., *Взаємодія державної влади та громадянського суспільства в Україні в умовах системних викликів сучасності (кратолого-управлінський і антропологічний дискурси)*, „Studia Politologica Ucraino-Polona”: щорічний журнал з політичних наук 2017, випуск 7.

- Віннічук О., *Політичні ризики в умовах демократичної трансформації суспільства: теоретико-праксеологічний аналіз*, Кам'янець-Подільський 2013.
- Дзюбенко Ю., *Феномен гібридних режимів в сучасному політичному просторі: автореферат дисертація кандидата політичних наук*, Одеса, 2016, 19 с. <http://www.pdpu.edu.ua/doc/vr/dzubenko/dis.pdf> (14.03.2018).
- Жук Н., *Имитационная демократия как господствующий политический режим в государствах современного мира*, „Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна” 2015, серія: Право, випуск 20.
- Кармазіна М., *Підґрунтя формування регіональних політичних режимів в Україні*, „Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України” 2017, випуск 2.
- Качинський А., *Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія*, Київ 2013.
- Колесник Ю., *Деякі чинники функціонування та еволюції політичних режимів*, „Актуальні проблеми політики” 2014, випуск 52.
- Кононенко Н., *Гібридні цінності як чинник, що гальмує модернізацію України*, „Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України” 2017, випуск 3.
- Котигоренко В., *Проблема гібридності і необхідність дегібридизації політичної влади в Україні*, „Держава і право”: Збірник наукових праць 2017, серія: Політичні науки, випуск 76.
- Кривошеїн В., *Вплив „Революції гідності” на політичну та правову культуру українського суспільства*, „Вісник Національного університету „Юридична академія України імені Ярослава Мудрого” 2016, серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, № 2.
- Куц Г., *Перипетії формування політичного режиму в пострадянській Україні: досвід майданів*, „Сучасне суспільство” 2014, випуск 1, с. 82–94.
- Лавренова К., *Особливості розвитку гібридного політичного режиму в умовах демократизації: автореферат дисертації кандидата політичних наук*, Київ 2017.
- Малюк А., *Імітаційно-периферійна модель суспільного розвитку України в контексті сучасних глобальних трансформацій*, „Український соціум” 2014, № 1.

- Мацієвський Ю., *У пастиці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991–2014)*, Чернівці 2016.
- Моргун А., *Трансформаційні процеси сучасної України та їх вплив на формування політики національної безпеки*, „Держава і право”: Збірник наукових праць 2017, серія: Політичні науки, випуск 76.
- Невмержицький Є., *Корупція як соціально-політичний феномент: автореферат дисертації доктора політичних наук*, Київ 2009.
- Пояркова Т., *Кризовий синдром модернізації незалежної України: причини виникнення та засоби подолання*, Суми 2015.
- Рибак О., *Інституціональна диференціація політичних ризиків в Україні: автореферат дисертації кандидата політичних наук*, Чернівці 2015, 229 с., www.chnu.edu.ua/res/chnu/chnu_news/February/Dyser_Rybak.pdf (12.02.2018).
- Саяпин В., *Технологии виртуализации политической власти в информационную эпоху*, <http://www.gramota.net/materials/3/2015/8-1/42.html> (11.03.2018).
- Тіньков А., *Політична корупція в системі державного управління: українські реалії*, „Вісник Національної академії державного управління при Президентові України” 2010, № 1.
- Чубаєвський В., *Теоретико-методологічні аспекти технологій легітимації політичної влади в Україні*, „Studia Politologica Ucraino-Polona”: щорічний журнал з політичних наук 2016, випуск 6.
- Шайхалієва Ю., *Феномен політичної корупції в Україні*, „Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса” 2013, випуск 1.

АБСТРАКТ

KONSERWOWANIE MODELU IMITACYJNEGO I HYBRYDYZACJA REŻIMU POLITYCZNEGO JAKO ZAGROŻENIA DLA SPOŁECZNO-POLITYCZNEJ MODERNIZACJI UKRAINY PO 2014 ROKU

Stopień i zakres destrukcyjnego wpływu pewnych instytucjonalnych i proceduralnych elementów wewnętrznej sfery politycznej współczesnej Ukrainy, ze względu na realizację ukrytych interesów wybitnych przedstawicieli indywidualnych i grupowych postmodernistycznej klasy politycznej, jako dominującej w świecie aktywności społeczno-politycznej, społeczno-gospodarczej i informacyjnej. Fasada demokracji jest

podkreślana przez funkcjonujące instytucje polityczne w Ukrainie, za których sceną działalności faktycznie ukrywane są nieprzejrzystość władz, korupcję, ignorowanie prawa, zaniedbywanie elementarnych praw człowieka itp. Mimikria polityczna odrażających przedstawicieli reżimu W. Janukowycza, korupcja, imitacja reform gospodarczych i prawnych, które charakteryzują obecny etap rozwoju Ukrainy, stanowią najpoważniejsze wewnętrzne zagrożenie dla istnienia państwa ukraińskiego w warunkach niezgłoszonej wojny hybrydowej ze strony całej Federacji Rosyjskiej oraz w celu zapewnienia modernizacji wszystkich branż życia publicznego kraju. W tych okolicznościach jest całkiem oczywiste, że istnieje bardzo ryzykowny scenariusz dalszego poszerzania granic i charakteru symulacji wirtualnej demokracji i mimikrii wobec nowych instytucjonalnych i proceduralnych form obecnego hybrydycznego reżimu politycznego.

SŁOWA KLUCZOWE: Ukraina, demokracja imitacyjna, hybrydowy reżim polityczny
